

Recenzie

LUKÁČ, Eduard: Prínos prešovských vysokoškolských pedagógov k rozvoju komeniológie na Slovensku

Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2015. 142 s. ISBN 978-80-555-1475-8

Autor, prešovský vysokoškolský pedagóg, sa už dlhšie zaoberá tzv. prešovskou komeniologickou školou a z tejto problematiky publikoval niekoľko prác: bibliografie A. Čumu a F. Karšaia, príspevky o učiteľskej činnosti a diela oboch menovaných a naposledy vydal monografiu o živote a diele A. Čumu.

Predkladaná práca, ako výsledok riešenia projektu VEGA, syntetizuje v určitom zmysle výsledky jeho doterajších bádání. V širšom meradle predstavuje a hodnotí prínos prešovských vysokoškolských pedagógov k rozvoju komeniológie v slovenskom i medzinárodnom rámci.

Publikácia je, popri úvode, rozčlenená na štyri hutné kapitoly. V úvode autor načrtáva nárast záujmu o Komenského dielo v uplynulých storočiach, ktorý viedol k vzniku samostatnej vedeckej disciplíny na pomedzí histórie a pedagogiky a charakterizuje zameranie predloženej práce a potom prechádza k hlavnému obsahu svojej monografie.

Prvá kapitola je venovaná dvom najvýznamnejším protagonistom prešovskej komeniológie: docentovi F. Karšaiovi (1918 – 1975) a profesorovi A. Čumovi (1927 – 1998). Na väčšej ploche sa venuje ich učiteľskej a akademickej dráhe, vedecko-výskumnej činnosti, osobitne v oblasti komeniológie.

Nadväzujúca druhá kapitola už analyzuje podrobnejšie vznik hlavných diel týchto komeniológov, ich genézu, pramenné zdroje, obsahové a formálne dotváranie. Ide o Karšaiovu prvotinu Stúpenci J. A. Komenského v politických a školských dejinách Prešova (1965) a jeho vrcholné dielo Jan Amos Komenský a Slovensko (1970). Kým prvá práca mala užšie regionálne zameranie, druhá bola už syntetizujúcim dielom mapujúcim vplyv Komenského na kultúrne a školské podhubie Slovenska, ako aj formovanie komeniologického bádania na Slovensku (vyšla k 300. výročiu úmrtia J. A. Komenského). V tejto časti kapitoly by sa žiadalo výraznejšie, nielen cez citácie z dobových hodnotení, oceniť Karšaiovu prácu ako najpozoruhodnejší príspevok ku komeniologickému bádaniu v slovenskej pedagogickej historiografii od čias J. Kvačalu. Podobným spôsobom analyzuje aj hlavné komeniologické dielo A. Čumu Jan Amos Komenskij i ruskaja škola (do 70 godov 18 veka)(1970).

Informačne bohatou a doteraz menej známou je obsah tretej kapitoly, ktorá pojednáva o najvýznamnejších komeniologických podujatiach konaných v Prešove. Celkovo sedem podujatí konaných od roku 1970 v Prešove z podnetu F. Karšaia a A. Čumu položilo základy komeniologického výskumu v Prešove, presnejšie na dnešnej Prešovskej univerzite, sformovania najvýznamnejšieho

komeniologického pracoviska na Slovensku, na činnosť ktorého treba v súčasnosti nadväzovať.

Prešovskí komeniológovia, nielen Karšai a Čuma, ale aj ich pokračovatelia boli aktívnymi členmi Komeniologickej sekcie Československej pedagogickej spoločnosti pri ČSAV, ktorá pôsobila v rokoch 1982 – 1990, ktorá zaštitovala rad seminárov a konferencií s komeniologickou problematikou.

Recenzovaná publikácia je dôstojným svedectvom aktivít hlavných protagonistov komeniologického výskumu v Prešove F. Karšai a A. Čumu a pracoviska Prešovskej univerzity, kde sa od 60. rokov 20. storočia sformovala prešovská komeniologická škola. Autor sa v práci oprel o rozsiahly archívny materiál a dostupnú literatúru, čo autorovi umožnilo poskytnúť čitateľovi množstvo faktov a informácií, ktoré doteraz neboli známe, alebo boli známe len v úzkom okruhu zasvätených. Bohatosť materiálu vytvára pre budúcnosť príležitosť k jeho ďalšej interpretácii a zasadenia do širokých školských a kultúrno-historických súvislostí, jednoducho posunúť uvedenú tému na vyšší stupeň. Samotnej publikácii možno vytknúť len niekoľko preklepov a omylov (napr. *Studia Comeniana et historica* na s. 6, mylnú zámenu výročia úmrtia Komenského na s. 73), ale napriek tomu je cenným vodítkom v poznávaní záslužnej práce kolektívu najmenej troch generácií prešovských vysokoškolských profesorov pri poznávaní života, diela a odkazu Komenského.

Vladimír Michalička
Múzeum školstva a pedagogiky
Bratislava